

ИНСТИТУТ ЗА ПЕДАГОШКА ИСТРАЖИВАЊА
Добрињска 11/III – 11001 Београд – Србија

INSTITUTE FOR EDUCATIONAL RESEARCH
Serbia – 11001 Belgrade – Dobrinjska 11/III

Број: 103

Београд, 28. јануар 2026. године

На основу члана 27. Статута Института за педагошка истраживања (број: 267 од 11. јула 2022. године) и члана 3. Пословника о раду Управног одбора Института за педагошка истраживања (број 184/1 од 23. марта 2023. године), на II седници у 2026. години, одржаној 28. јануара 2026. године Управни одбор Института за педагошка истраживања једногласно доноси

О Д Л У К У

О

У С В А Ј А Њ У

Програма рада Института за педагошка истраживања за 2026. годину

1. УСВАЈА СЕ Програм рада Института за педагошка истраживања за 2026. годину.
2. Програм рада Института за педагошка истраживања за 2026. годину, чини саставни део ове одлуке.

Образложење

Усваја се Програм рада Института за педагошка истраживања за 2026. годину.

Одредбом члана 3. став 1. Пословника о раду Управног одбора Института за педагошка истраживања (број 184/1 од 23. марта 2023. године), прописано је да Управни одбор одлучује о питањима из свог делокруга на седницама које су по правилу јавне.

Одредбом члана 27. став 6. Статута Института за педагошка истраживања (број: 267 од 11. јула 2022. године), прописано је да Управни одбор одлучује о коришћењу средстава, у складу са законом.

Сагласно наведеном, одлучено је као у диспозитиву.

ПРЕДСЕДНИК УПРАВНОГ ОДБОРА

Рујица Станковић

Digitally signed by Рујица
Станковић
Date: 2026.01.28 13:22:23 +01'00'

проф. др Рујица Станковић, с.р.

ПРОГРАМ РАДА ИНСТИТУТА
ЗА ПЕДАГОШКА ИСТРАЖИВАЊА
ЗА 2026. ГОДИНУ

Програм рада Института садржи пројекцију главних активности у оквиру основне делатности Института коју чини научноистраживачки рад, издаваштво, организовање научних скупова и сарадња са сродним научним и образовним установама.

План научноистраживачког рада. Током 2026. године Институт ће наставити рад на следећим пројектима: 1) *Претпоставке за развој позитивног образовања у Србији*; 2) *Глобална перспектива о добробити и менталном здрављу наставника након COVID-19 пандемије* (Global perspectives on teachers' wellbeing and mental health following the COVID-19 pandemic); 3) *Системи неге и образовања деце са сензорним недостацима у првој и другој Југославији* (Systems of care and education of children with sensory disabilities in the first and second Yugoslav state).

Претпоставке за развој позитивног образовања у Србији. У складу са савременом оријентацијом образовних политика ка добробити свих актера у образовноаспитном процесу као примарном интересу, током 2026. године планиран је наставак активности у склопу пројекта *Претпоставке за развој позитивног образовања у Србији* (бр. уговора 451-03-136/2025-03/200018). Под окриљем најширег концепта позитивног образовања – који подразумева читав сет конструката усмерених ка развијању личних снага, резилијентности, социоемоционалних вештина, просоцијалног понашања, позитивне школске климе и позитивног дисциплиновања, ангажованости и других приступа који се примењују у циљу добробити ученика и наставника – планиране су различите активности. Општи циљ пројекта представља сагледавање могућности и потреба образовних институција у нашој земљи за практичну примену кључних принципа и поставки парадигме позитивног развоја деце и младих. Истраживачки нацрт дефинисан је у оквиру квантитативне и квалитативне парадигме са тежњом да се, где год је могуће, примени миксметодски приступ како би се превазишла ограничења испитивања која се заснивају на једној од датих парадигми. Планирана истраживања сарадника Института биће тематски усмерена на три ужа подручја: контекст за позитивно образовање, наставне праксе које подржавају позитивно образовање и индивидуални развој ученика.

Контекст за позитивно образовање. Позитивно образовање представља приступ који интегрише принципе позитивне психологије у образовни систем, са циљем унапређивања благостања, социоемоционалног развоја и академских постигнућа

ученика. Овај приступ тежи усклађивању традиционалног фокуса на академске вештине са потребом за развојем способности које доприносе општем благостању ученика. Прво подручје истраживања у оквиру пројекта *Претпоставке за развој позитивног образовања у Србији* усмерено је на анализу ширег друштвеног, институционалног и педагошког контекста који обликује услове за имплементацију позитивног образовања у нашој земљи. Циљ је да се идентификују кључни елементи образовног система, као што су вредности, политике, праксе и ставови наставника и ученика, који доприносе стварању окружења које подстиче добробит, социоемоционални развој и образовна постигнућа ученика. С тим у вези, за 2026. годину предвиђене су следеће активности:

- *Секундарна анализа података из истраживања ICCS 2022 и TIMSS 2023*: циљ је да се утврде фактори који доприносе развоју поверења младих у институције, као и наставничке праксе које могу допринети ублажавању друштвених неједнакости и равноправном образовном развоју.
- *Утицај породичног контекста на мотивацију и постигнуће ученика*: анализираће се утицај породичног контекста на развој читалачке мотивације код ученика 4. разреда основне школе у Србији, Хрватској, Словенији, Црној Гори, Републици Северној Македонији. Поред тога, анализираће се подаци из студије TIMSS 2023 у домену подршке породице у развоју математичких компетенција у следећим земљама (кластер анализа/латентна анализа профила): Србија, Хрватска, Словенија, Црна Гора, Северна Македонија. У оквиру анализе података биће примењени структурални модели ради испитивања односа између родитељских и мотивационих варијабли и постигнућа ученика у области математике и природних наука.
- *Истраживање развоја ране писмености у кућном окружењу*: истраживања у свету и код нас указују на то да је функционална писменост, посебно рана писменост изузетно значајан фактор постигнућа ученика, као и важан чинилац приликом креирања функционално писменог друштва и, последично, његовог позиционирања на глобалном нивоу. Стога се проблем планираног истраживања односи на то у којој мери родитељи подстичу рану писменост своје деце. Овај аспект развоја ране писмености обухвата различите варијабле, као што су фреквенца и квалитет заједничког читања књига родитеља са децом, покушаји родитеља да науче децу да читају слова и речи, родитељско моделовање понашања која се односе на писменост, као и уверења родитеља о читању и сл. У оквиру планираног истраживања биће сагледани они елементи за које је у

литератури препознато да родитељи примењују у функцији свесног подсицања развоја ране писмености своје деце. Истраживачке активности биће усмерене на испитивање родитељских уверења о развоју ране писмености у кућном окружењу.

- *Унапређивање читалачке (функционалне) писмености студената:* циљ истраживања биће усмерен на испитивање нивоа развијености читалачке писмености студената у нашој земљи, као и на утврђивање социодемографских фактора који су у литератури повезани са развојем читалачке писмености младих. Посебно ће бити указано на педагошке интервенције које могу допринети унапређивању и подсицању функционалне писмености младих у нашој земљи.
- *Еколошка писменост и еколошки идентитет у образовном контексту:* планира се развијање концепта еколошке писмености у области архитектуре, полазећи од постојећег модела еколошке писмености, који је већ примењиван у претходним истраживањима. У оквиру планираних активности предвиђено је идентификовање компонената еколошке писмености и формулисање примера исхода, након чега ће предложени модел бити упућен на евалуацију групе експерата. Поред тога, планира се израда научног рада усмереног на испитивање еколошке писмености и еколошког идентитета ученика узраста 14 година, наставника и директора школа у Србији, уз коришћење података из квалитативне фазе истраживања који се односе на личне карактеристике наставника, њихова професионална искуства и наставне праксе у области еколошког образовања. Истраживање ће обухватити три школе – две школе са највишим и једну школу са најнижим резултатима ученика на скали еколошке писмености – а посебан фокус биће на анализи интервјуа са наставницима, са циљем сагледавања њиховог еколошког идентитета и начина на који се активности учења у природном окружењу планирају и реализују, као и утицаја школског и ширег друштвеног контекста на ове праксе.
- *Сарадња и подршка у образовном процесу:* планирана испитивања би требало да допринесу бољем разумевању сарадње као сложеног процеса који обухвата когнитивне, социоемоционалне и организационе димензије, као и развој теоријски утемељених и емпиријски информисаних оквира који могу имати значајне импликације за наставну праксу. Један део планираних активности односи се на анализу сарадње као механизма развоја научне писмености. При томе, циљ је усмерен на то да се испита на који начин квалитет интеракције

ученика, њихова социокогнитивна размена и регулација групних процеса доприносе разумевању и примени научних концепата. Истраживање ће бити засновано на емпиријским подацима и усмерено на идентификовање процеса кроз које сарадња делује као пут ка сложенијим образовним исходима, чиме се превазилази схватање сарадње као пуке организационе форме рада. Паралелно са тим, планиран је теоријско-аналитички рад усмерен на детаљно разматрање улоге подршке у колаборативном решавању проблема, ослоњен на социокултурну теорију и концепт медијације. У оквиру овог истраживања, биће систематизовани различити типови подржавајућих структура (scaffolding) у заједничком решавању задатака, укључујући когнитивну подршку, подршку групним процесима и подршку у управљању активностима, као и анализа улоге различитих пружалаца подршке – одраслих, вршњака и дигиталних алата.

- *Теоријско-методолошки приступи проучавању инклузивног образовања:* преглед и анализа релевантних истраживања из области инклузивног образовања објављених у периоду од 2020. до 2025. године, како би била идентификована доминантна теоријска полазишта, методолошки приступи, истраживачки трендови и кључни налази. Активности ће обухватити прикупљање података, анализу и интерпретацију резултата, као и извођење закључака и импликација за даља истраживања и за образовну праксу. Поред тога, биће завршено истраживање усмерено на анализу предности примене комбинованих (квантитативних и квалитативних) истраживачких приступа у проучавању инклузивног образовања, уз истицање њиховог доприноса у свеобухватнијем разумевању сложених образовних феномена.
- *Потешкоће у имплементацији инклузивног образовања у школској пракси:* истраживање ће бити усмерено на сагледавање изазова са којима се школе сусрећу у процесу примене инклузивног образовања, упркос уложеним напорима на нивоу образовних политика и праксе. Посебна пажња биће посвећена идентификовању могућих начина превазилажења уочених потешкоћа, са циљем унапређивања квалитета инклузивне школске праксе.
- *Перспективе родитеља деце која имају тешкоће у развоју у оквиру инклузивног образовања:* истраживање ће обухватити сагледавање искустава родитеља деце која имају тешкоће у развоју. Посебан фокус биће на идентификовању препоручених пракси сарадње школе и породице које доприносе успешнијој инклузији.

- *Улога припадности школи у развоју резилијентности ученика са сметњама у развоју:* истраживачке активности биће усмерене на испитивање значаја осећаја припадности школи у развоју резилијентности код ученика са сметњама у развоју, са посебним освртом на глуве и наглуве ученике, као једну од осетљивих група у инклузивном образовном контексту.
- *Психометријске карактеристике инструмената за процену ставова наставника о инклузивном образовању:* биће испитане психометријске карактеристике преведеног и адаптираног инструмента који се користи за процену ставова наставника према инклузивном образовању, њихове мотивације и спремности да се ангажују, самопроцене ефикасности, као и нивоа забринутости у вези са применом инклузивне праксе.
- *Ментално здравље, позитиван развој и превенцијски приступи у образовном контексту – школски фактори, професионалне праксе и етички изазови:* планирана истраживања усмерена су на проучавање менталног здравља ученика и младих, позитивних развојних исхода и превенцијских механизма у школском окружењу, уз истицање улоге школе, наставних пракси и системских фактора. Планиране активности односе се на завршну израду и одбрану докторске дисертације чији је предмет испитивање повезаности осећаја припадности школи са позитивним развојним исходима ученика, као и значаја ове повезаности за превенцијску науку. Поред тога, посебна пажња истраживача биће усмерена на анализу и објављивање резултата истраживања о менталном здрављу у школама, како би се сагледало следеће: а) праксе које се односе на поступање у случајевима проблема менталног здравља ученика; б) знања, ставови, стигме и начине поступања запослених у школама у ситуацијама самоповређивања ученика; в) нивои писмености у области менталног здравља наставника као фактора који може допринети стигматизацији. Поред тога, планирано је испитивање стопе одбијања наставника да учествују у истраживањима у области образовања, као и анализа предиктивне улоге социоемоционалних компетенција ученика када објашњавају сопствено задовољство животом. Значајан сегмент истраживања биће усмерен на разматрање етичких принципа у истраживањима са децом и адолесцентима, као и на проучавање позитивног развоја младих и проблема у понашању, у функцији развоја образовних и истраживачких пракси које су одговорне и оријентисане ка превенцији.

- *Сарадња између практичара и представника научне заједнице:* циљ је да се стекне дубљи увид у значај који наставници приписују научним истраживањима у школама и да се утврде који фактори утичу на њихову спремност да учествују у научним истраживањима.
- *Образовни стандарди из перспективе учитеља и наставника:* стандарди образовних постигнућа ученика представљају један од кључних показатеља квалитета образовања у једној земљи. Стога ће у фокусу истраживања бити испитивање мишљења учитеља и наставника о функцији и начинима примене образовних стандарда у разредној и предметној настави (српски језик и књижевност) у нашој земљи.
- *Анализа рефлексивно-социјалних пракси у заједници професионалног учења практичара:* анализираће се на који начин је реализован Модел заједнице професионалног учења у предшколским установама у Србији, као и искуства практичара током имплементације Модела.
- *Компаративна студија о образовном лидерству:* анализираће се праксе образовног лидерства у школама у Србији и Чешкој.
- *Компаративна анализа стратегија образовања одраслих:* анализираће се стратешки документи из области образовања одраслих у Србији, Босни и Херцеговини и Португалу.

Сва планирана истраживања имају заједнички циљ – испитивање и унапређивање услова који доприносе развоју и благостању ученика кроз координисано деловање породице, школе и ширег друштвеног окружења, уз ослонац на образовне стандарде, институционалне политике и професионалне праксе.

Наставне праксе које подржавају позитивно образовање. Друго тематско подручје у оквиру пројекта *Претпоставке за развој позитивног образовања у Србији* усмерено је на анализу наставних пракси које доприносе добробити ученика, развоју њихових потенцијала, мотивације за учење и квалитету образовних исхода. Полазећи од схватања да су наставне праксе кључна спона између образовних политика и свакодневног искуства ученика у школи, планирана истраживања усмерена су на испитивање различитих облика наставног рада, улога наставника и ученика, као и примене савремених технологија и иновативних приступа у настави, у функцији подршке позитивном образовању. У складу с тим, за 2026. годину предвиђене су следеће истраживачке активности:

- *Дигиталне технологије и иновативни педагошки приступи у предшколском васпитању*: планирано истраживање усмерено је на проучавање улоге дигиталних технологија у предшколском васпитању и образовању, са посебним освртом на примену савремених дигиталних алата и вештачке интелигенције у педагошком процесу, као и на друга релевантна питања, као што је педагошка функција простора у вртићу. Посебна пажња биће посвећена педагошком утемељењу примене вештачке интелигенције, њеним могућностима и етичким изазовима у контексту предшколског учења, као и процени начина на који физички и дигитални простор вртића утиче на креативност, игру и социјалну интеракцију деце.
- *Наставне праксе, породични фактори и мотивација ученика*: истраживаће се повезаност развојно подстицајних пракси родитеља са мотивацијом и ангажовањем ученика у домену читања, уз испитивање медијаторске улоге селф концепта. Такође, биће анализирана улога наставе као модератора односа између социоекономског статуса и постигнућа ученика на основу података из истраживања TIMSS 2023.
- *Кооперативно учење у наставној пракси*: бројна истраживања у домену реализације кооперативног учења указују на то да се кооперативно учење у наставној пракси често примењује без правог разумевања улога које ученици и наставници имају у таквим ситуацијама. Истраживачке активности биће усмерене на сагледавање перцепција наставника о улогама које наставници и ученици имају у ситуацијама кооперативног учења. Садржај истраживања обухвата следећа питања: а) како наставници доживљавају сопствене улоге у ситуацијама када организују кооперативно учење; б) како наставници перципирају улоге ученика у ситуацијама када организују кооперативно учење и в) на који начин и у којој мери омогућавају ученицима да партиципирају у вези са организацијом и реализацијом кооперативног учења. Истраживање је квалитативне природе и као такво омогућава стицање аутентичних сазнања из наставне праксе и дубље разумевање динамике улога у контексту кооперативног учења.
- *Наставне праксе у области еколошког образовања и природних наука*: испитиваће се однос еколошког идентитета наставника и њихових наставних пракси у контексту учења на отвореном. Поред тога, биће реализована

метаанализа научних радова који проучавају утицај виртуелног и практичног лабораторијског рада на усвајање знања ученика у области природних наука.

- *Образовне технологије и менторске праксе у настави страних језика:* планирана је израда и објављивање научне монографије, под називом *Образовна технологија у настави страних језика*, која је усмерена на анализу улоге савремених образовних технологија и вештачке интелигенције у унапређивању наставних пракси у настави страних језика, са посебним освртом на педагошки утемељену и хуманистички оријентисану примену дигиталних алата. Други истраживачки правац односи се на разматрање дидактичких аспеката менторског рада наставника са ученицима талентованим за енглески и друге стране језике. Истраживање ће бити усмерено на анализу наставних и менторских пракси у припреми ученика за такмичења у организацији Друштва за стране језике и књижевности Србије, са фокусом на дидактичке стратегије, формативно оцењивање, мотивацију и подршку ученицима у захтевним такмичарским контекстима. Планиране активности обухватају прикупљање и анализу података од наставника (ментора), као и интерпретацију налаза у светлу савремених теорија наставе и позитивног образовања.
- *Стручно усавршавање и образовање наставника за рад са даровитим ученицима:* пракса образовања наставника за рад са даровитим ученицима у Републици Србији представља значајно, али недовољно истражено подручје, иако је квалитет компетенција наставника кључан предуслов за пружање адекватне васпитнообразовне подршке даровитим ученицима. Посебан проблем односи се на питање у којој мери иницијално образовање наставника и програми стручног усавршавања систематски и функционално одговарају на захтеве рада са даровитим ученицима у савременом образовном контексту. Истраживачке активности биће усмерене на анализу курикулума високошколских установа које образују будуће наставнике и програма стручног усавршавања наставника у Србији, са фокусом на компетенције за рад са даровитим ученицима. Поређењем компетенција предвиђених различитим програмима и перцепција наставника о њиховој применљивости у пракси, утврдиће се степен усклађености постојећих образовних понуда са реалним потребама наставника у раду са даровитим ученицима.
- *Грађанско васпитање и људска права у настави:* да би се подстакло развијање свести ученика о људским правима истраживаће се концепт наставе грађанског

васпитања у гимназијама у Србији, као и наставне методе за ту област. Додатно ће се анализирати европски примери добре праксе увођења ових тема у образовне системе.

- *Евалуација изборног програма Економија и бизнис у гимназијама из перспективе директора*: анализираће се искуства и уверења директора у вези са имплементацијом изборног програма *Економија и бизнис* у гимназијама у Србији. Истраживање ће омогућити да се стекне увид у ефикасност и релевантност програма из перспективе школских руководилица, што може допринети његовом унапређивању и бољем прилагођавању потребама ученика и образовног система у целини.

Сва планирана истраживања имају заједнички циљ – унапређивање квалитета образовања и добробити ученика кроз примену ефективних наставних пракси. Резултати ових истраживања могу послужити као основа за развој стратегија и политика које ће подржати наставнике у њиховом раду и обезбедити ученицима окружење које подстиче њихов целовити развој.

Индивидуални развој ученика. Главни циљ у склопу трећег подручја које се тиче индивидуалног развоја ученика претпоставља сагледавање личних фактора позитивног развоја ученика, као што су идентитет, самопоуздање, мотивација, емоционална регулација, оптимално функционисање и друго. С тим у вези, за 2026. годину предвиђена је реализација следећих истраживања:

- *Динамика конструисања идентитета и саморегулација понашања у светлу модела агонистичког селфа*: полазећи од питања генерализабилности модела агонистичког селфа и његових културних специфичности, рад ће бити усмерен на испитивање динамике агонистичког селфа у процесу формирања професионалног идентитета студената психологије на Универзитету у Јањини у Грчкој. Садржај рада односиће се на: а) објављивање рада о типовима динамике агонистичког селфа и њихове повезаности са адаптивним и маладаптивним исходима формирања идентитета; б) планирање, припрема и спровођење истраживања о динамици агонистичког селфа која лежи у основи професионалног идентитета студената психологије, у сарадњи са колегама из Школе друштвених наука, Одељење за психологију, Универзитета у Јањини (School of Social Sciences Department of Psychology of the University of Ioannina). Посебна пажња биће посвећена разматрању културно условљених

специфичности и могућности примене модела у различитим академским и друштвеним контекстима.

- *Мотивација, самоефикасност и постигнуће ученика у настави природних наука и математике*: полази се од резултата досадашњих емпиријских истраживања заснованих на теорији самодетерминације и социокогнитивној теорији, који указују на значај мотивације ученика за учење и њиховог доживљаја самоефикасности за остваривање академског постигнућа, као и на допринос интринзичне мотивације у развијању позитивних уверења ученика у своје способности да остваре успех. На основу секундарних анализа података добијених у истраживању TIMSS 2023 у Србији испитују се интринзична мотивација и доживљај самоефикасности ученика, као и њихова веза са постигнућем ученика на тесту знања из природних наука. Примењен је приступ усмерен на особу и поступак анализе латентних профила (LPA), како би се идентификовали различити мотивациони профили ученика. Биће описана структура добијених профила и анализираће се њихови односи са укупним постигнућем ученика и са постигнућем на три когнитивна домена: познавање чињеница, примена и резоновање. Такође, испитаће се и заступљеност ученика различитог пола у сваком мотивационом профилу.
- *Развој академског/аналитичког језика код ученика*: планирано истраживање усмерено је на проучавање карактеристика академског/аналитичког језика у српском језику и развојних трајекторија. Реализоваће се емпиријска провера валидности инструмента за праћење академског језика (CALS) на српски језик. На основу прикупљених података биће могуће дефинисати индикаторе академског/аналитичког језика у српском језику који представљају предуслов за успешно разумевање прочитаног, као и на који начин је могуће тестирати степен развијености ових компетенција ученика старијег основношколског узраста.

Планирана истраживања обухватају различите, али међусобно повезане аспекте индивидуалног функционисања – од конструисања идентитета и саморегулације, преко мотивације и доживљаја самоефикасности, до развоја академског/аналитичког језика. Резултати планираних истраживања могу послужити као основа за боље препознавање развојних потреба ученика, прилагођавање наставних пракси, као и за унапређивање инструмената и метода праћења различитих аспеката индивидуалног функционисања ученика.

Табела 1: Пројекција објављених истраживачких резултата у оквиру пројекта
Претпоставке за развој позитивног образовања у Србији за 2026. годину

Ознака групе резултата	Врста резултата	Број резултата	Вредност резултата	Број бодова
M10	M13	1	6	6
	M14	3	4	12
M20	M21a+	1	20	20
	M21a	2	12	24
	M21	2	10	20
	M22	10	6	60
	M23	23	5	115
	M24	2	3	16
M30	M31	2	3,5	7
	M33	5	1	5
	M34	25	0,5	12,5
M40	M41	1	9	9
	M42	1	7	7
M50	M51	3	2,5	7,5
M60	M64	5	0,5	2,5
M70		4	6	24
M120	M124	1	1	1
Укупно		91		348,5

Глобална перспектива о доброти и менталном здрављу наставника након COVID-19 пандемије (Global perspectives on teachers' wellbeing and mental health following the COVID19 pandemic). Почетком 2023. године почела је реализација истраживања у оквиру међународног пројекта Глобална перспектива о доброти и менталном здрављу наставника након COVID-19 пандемије (Global perspectives on teachers' wellbeing and mental health following the COVID-19 pandemic), у којем осим Србије учествује још 26 држава из целог света. Координатори пројекта су: проф. др Олимпија Паликара, Универзитет Ворвик, Велика Британија; проф. др Бони Настаси, Универзитет Тулејн, САД; проф. др Крис Варјас, Државни универзитет Џорџије, САД. Истраживачки тим из Србије представљају др Славица Шевкушић, научни саветник и др Душица Малинић, виши научни сарадник. Циљ истраживања је разумевање феномена психолошке доброти и менталног здравља наставника из социокултурне перспективе у контексту кризе COVID-19 и идентификовање добре праксе засноване на истраживачким доказима која ће помоћи наставницима, школском особљу, школама и широј заједници да превазиђу проблеме настале као последица пандемије COVID-19. У

току 2026. године планирано је писање компаративне студије о образовном лидерству у школама у Србији и Републици Чешкој.

Системи неге и образовања деце са сензорним недостацима у првој и другој Југославији (Systems of care and education of children with sensory disabilities in the first and second Yugoslav state). Током октобра 2023. године започео је пројекат Системи неге и образовања деце са сензорним недостацима у првој и другој Југославији (Systems of care and education of children with sensory disabilities in the first and second Yugoslav state), који финансира Slovenian Research Agency (ARRS). Носилац пројекта је Институт за савремену историју (Љубљана, Словенија), а руководилац пројекта је др Јелена Сеферовић. Институт за педагошка истраживања учествује у реализација овог пројекта као партнерска институција. Као спољни сарадник на пројекту Института за педагошка истраживања ангажована је др Драгана Гундоган, научни сарадник. Трајање пројекта предвиђено је за период од 36 месеци почевши од 1. октобра 2023. године. Основни циљ пројекта је да се истраже системи социјалне заштите и образовања деце са сензорним недостацима (глуви, наглуви, слепи и слабовиди) у Југославији од 1918. до 1990. године. Намера је да се испита како се овај систем мењао, користећи архивску грађу, новинске чланке, званичну документацију, правна акта и мемоаре, као и сведочења корисника. Затим, циљ је да се утврди однос између карактеристика образовног система и система социјалне заштите са општим стањем у друштву и утицају који су имали на живот и друштвени положај корисника.

Током 2026. године предвиђена је реализација више истраживачких активности и публикација у оквиру пројекта. Рад пројектног тима одвијаће се кроз редовне месечне састанке, који ће омогућити континуирану координацију активности и праћење реализације планираних задатака. Прилози са конференције „Education and Employment of Individuals with Sensory Disabilities in the First and Second Yugoslav States (1919–1991)” биће објављени у виду зборника радова у серији *Vpogledi* Института за савремену историју. Поред тога, чланице пројектног тима планирају организацију међународне конференције у Љубљани у новембру 2026. године, на којој ће др Гундоган представити једно научно саопштење. Завршна изложба, на којој ће бити представљени кључни резултати пројекта, биће приказана у Загребу, Сарајеву и Београду. Пројекат се завршава 1. октобра 2026. године.

Институт је током 2025. године припремио предлоге пројеката у партнерству са истакнутим институцијама ради учешћа у програму ИДЕЈЕ 2024 Фонда за науку Републике Србије. Очекује се да ће предложени пројекти бити одобрени током 2026.

године, што би омогућило њихову реализацију и значајан допринос развоју научних истраживања и решавању актуелних друштвених изазова. У сарадњи са Филозофским факултетом Универзитета у Београду, припремљен је предлог пројекта под називом „Journey to Adulthood: Mapping Developmental Pathways and Support for Youth” (MAPS) [Путовање ка одраслом добу: мапирање развојних путања и подршке за младе], док је у сарадњи са Институтом за упоредно право и Економским факултетом Универзитета у Београду, припремљен предлог пројекта под називом „Improving the quality of life of persons with disabilities in Serbia – legal, social, economic and psychological aspects”, који обухвата мултидисциплинарни приступ унапређивању квалитета живота особа са инвалидитетом. У партнерству са Балканолошким институтом САНУ, осмишљен је предлог пројекта „Literacy Competence of Minority Language Students in Serbia” (LitCoMS), који се бави јачањем писмености ученика који припадају мањинским језичким заједницама. Поред тога, заједно са Факултетом за специјалну едукацију и рехабилитацију Универзитета у Београду и Институтом за криминолошка и социолошка истраживања конципиран је пројекат под називом „Promoting Transformative Socioemotional Learning in Schools” (tSEL4School), са циљем подстицања социоемоционалног учења у школама. У сарадњи са Факултетом за специјалну едукацију и рехабилитацију Универзитета у Београду припремљен је и предлог пројекта под називом „Higher Education Diversity – Systemic Training and Education Program Upskilling Practitioners for Diverse Learning” (HED-STEP-UP) [Диверзитет у високом образовању – системска обука и тренинг за унапређење вештина професионалаца]. Циљ сваког од наведених пројекта представља унапређивање различитих аспеката друштва, ослањајући се на научна истраживања и међусекторску сарадњу.

Институт за педагошка истраживања ће и током 2026. године наставити припрему предлога пројекта у складу са Стратегијом научног и технолошког развоја у Србији која је пре свега усмерена на примену научних резултата и развој Србије. У области образовања примена научних резултата односи се на њихово коришћење у унапређивању васпитнообразовне праксе и политике образовања у циљу подстицања развоја идентитета цивилног друштва и позитивног развоја деце и младих. У наредном периоду Институт ће настојати да на обухватан и целовит начин подржи шире системске промене образовања кроз нова, емпиријски утемељена, знања о академским уверењима и уверењима о будућности учесника образовног процеса, као и о могућностима промене ових уверења у правцу позитивног развоја деце и младих.

Укупан број цитата сарадника Института. До краја 2026. године очекује се да укупан број цитата сарадника Института достигне 168 у *Scopus бази* цитираности и 112 у *Web of Science бази* цитираности, што ће додатно потврдити научну релевантност и видљивост резултата истраживања.

План издавачке делатности

Издавачка делатност Института одвија се у оквиру библиотека „Истраживачки радови” и „Педагошка теорија и пракса”, као и часописа *Зборник Института за педагошка истраживања*. Такође, Институт објављује књиге резимеа и зборнике радова са научних конференција међународног и националног значаја, приручнике за запослене у васпитнообразовним институцијама и сажетке за образовне политике. Институт ће у току 2026. године издати две редовне свеске часописа *Зборник Института за педагошка истраживања*, година 58, број 1 и 2. Планира се издавање једне монографије националног значаја, једног тематског зборника водећег националног значаја и два зборника саопштења са националног и међународног научног скупа.

План научних скупова

Институт за педагошка истраживања планира да, у 2026. години, у оквиру циклуса *Педагошка истраживања и школска пракса* организује једну националну научну конференцију и једну међународну научну конференцију:

- 1) 34. међународна научна конференција „Педагошка истраживања и школска пракса” – Образовање у дигиталном добу: наставне праксе, евалуација и одговорна употреба технологије (34th International Scientific Conference „Educational Research and School Practice” – „Education in the Digital Age: Teaching Practices, Assessment and Responsible Use of Technologies”). Карактер конференције је међународни, а интервал је сваке године (први приоритет). Конференција би требало да буде организована у сарадњи са Факултетом за образовање учитеља и васпитача Универзитета у Београду и Педагошким факултетом Универзитета Приморска, Копар, Словенија. Планирано је да конференција буде одржана 20. новембра 2026. године.
- 2) 35. национална научна конференција „Педагошка истраживања и школска пракса” – „TALIS 2024: Резултати и импликације”. Карактер конференције је национални, а интервал је сваке године (други приоритет). Планирано је да

суорганизатор конференције буде: Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања, Београд, Србија. Конференција ће бити организована онлајн, 11. децембра 2026. године.

Поред тога, Институт ће бити суорганизатор међународне научне конференције Наука, језик и култура у васпитању и образовању (Science, Language and Culture in Education) у партнерству са Факултетом за образовање учитеља и васпитача Универзитета у Београду (7. фебруар 2026. године), као и две међународне конференције у партнерству са Катедром за психологију и педагогију Филолошког факултета Руског универзитета пријатељства народа.

План развоја кадровске структуре

Институт има дефинисана радна места, адекватно пројектовану организациону структуру и развијену организациону културу што је битан предуслов за ефикасно остваривање постављених програмских задатака и циљева. Систем управљања је прилагођен променама и условима рада како би се што брже реаговало на захтеве научног тржишта. У Институту постоји управљачка и научна структура и на њој заснована подела задужења и одговорности. Органи управљања у Институту су: Управни одбор и директор. Научно веће је научни орган и чини га 11 истраживача у научног звању који су запослени у Институту. Рад у Институту се дели на научноистраживачке послове, стручне, у оквиру којих су заступљени правни, економски, послови из области информатике, послови у библиотеци и помоћне, у оквиру којих су послови курира и спремачице. Све активности су адекватно дистрибуиране и међусобно повезане чиме је омогућено ефикасно функционисање Института на свим нивоима.

Институт започиње рад у 2026. години са 30 запослених истраживача. Структура кадра је следећа: 20 доктора наука (4 научна саветника, 11 виших научних сарадника, 5 научних сарадника), 10 мастера (6 истраживача-сарадника и 4 истраживача приправника су на докторским студијама). У Институту је ангажована једна стипендисткиња Министарства науке, технолошког развоја и иновација мср Ива Медојевић, која је на докторским студијама. У служби административно-техничких послова раде три особе: Даринка Керечки (секретар Института – правник), Јока Студен (административнотехнички секретар) и Светлана Лисинац, библиотекар. У служби помоћних послова раде две особе: Љубица Дончић, курир и Сања Николић, спремачица.

Очекује се, на основу поднетих захтева за избор у звање, да ће у току 2026. године др Јелена Стевановић бити изабрана у звање научни саветник, др Јелена Станишић у звање виши научни сарадник и др Снежана Мирков реизабрана у звање научни сарадник. Очекује се да ће др Милица Марушић Јаблановић, виши научни сарадник покренути поступак за реизбор у звање виши научни сарадник, као и да ће др Душица Малинић, виши научни сарадник покренути поступак за реизбор у звање виши научни сарадник.

Током 2026. године очекује се одбрана четири докторске дисертације истраживача сарадника Института, и то мср Марије Ратковић, мср Ане Радановић, мср Марије Трајковић, и мср Јелене Медар Златковић, чиме ће се створити услови за њихов избор у звање научни сарадник.

Институт планира да у 2026. години прими у радни однос два истраживача на упражњена радна места. Једно радно место је већ упражњено, а за његово попуњавање поднет је захтев надлежном министарству, чији се одговор очекује. Друго радно место постаће упражњено крајем септембра 2026. године због одласка у старосну пензију др Славице Шевкушић, научног саветника. Такође, Институт планира пријем у радни однос два млада педагога преко Девог позива, који ће расписати Министарство науке, технолошког развоја и иновација, а намењен је талентованим младим истраживачима – студентима докторских академских студија, за укључивање у научноистраживачки рад у акредитованим научноистраживачким организацијама.

У току 2026. године јубиларну награду ће примити двоје запослених. За 20 година рада биће награђени др Емилија Лазаревић, научни саветник и др Јелена Станишић, научни сарадник.

Планиране активности у циљу побољшања организације, квалитета и ефикасности рада Института

Током 2026. године Институт за педагошка истраживања планира активности које су усмерене на унапређивање организације, квалитета и ефикасности рада. Посебна пажња биће посвећена побољшању планирања и праћења пројеката, прецизнијем дефинисању задатака и одговорности, као и ефикаснијој координацији међу запосленима. Квалитет научноистраживачког рада континуирано се унапређује кроз стручна усавршавања, радионице и примену савремених методолошких приступа. Институт ће подстицати објављивање научних и стручних публикација. Планиране су и активности које подстичу сарадњу са релевантним институцијама у земљи и иностранству, ради размене искустава и заједничких пројеката. Такође, биће унапређени дигитални алати за

прикупљање, обраду и чување података. Посебна пажња биће посвећена подршци младим истраживачима кроз менторство и ангажовање на пројектима чиме се ствара стимулативно окружење за иновативност и професионални развој. Све планиране активности имају исти циљ: јачање ефикасности, квалитета и друштвене релевантности рада Института.

Планирана сарадња са сродним научним и образовним институцијама

Институт за педагошка истраживања има дугогодишњу и континуирану традицију сарадње са релевантним националним и међународним научним и образовним институцијама које се баве проучавањем образовања и васпитања, као и ширих друштвених процеса који утичу на образовне исходе. Остварена сарадња обухвата универзитете, факултете, научноистраживачке институте, јавне установе и организације цивилног друштва у земљи, региону и Европи, и представља значајан ресурс за развој научноистраживачких капацитета Института и унапређивање квалитета његовог рада.

Међу институцијама са којима је остварена и планирана сарадња налазе се, између осталих: Филозофски факултет Универзитета у Београду (укључујући Институт за педагогију и андрагогију и Институт за психологију), Факултет за образовање учитеља и васпитача Универзитета у Београду, Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију Универзитета у Београду, Економски факултет Универзитета у Београду, Факултет педагошких наука у Јагодини Универзитета у Крагујевцу, Педагошки факултет у Ужицу Универзитета у Крагујевцу, Институт економских наука у Београду, Институт за политичке студије, Институт за упоредно право, Републички завод за статистику, Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања, Завод за унапређивање образовања и васпитања, као и Центар за промоцију науке.

Сарадња се остварује и са бројним међународним институцијама и организацијама, укључујући Међународно удружење за евалуацију ученичких постигнућа (IEA) са седиштем у Амстердаму, Педагошки институт у Љубљани и Педагошки факултет Универзитета на Приморском у Копру (Словенија), Учитељски факултет Свеучилишта у Загребу и Учитељски факултет Свеучилишта у Риједи (Хрватска), Институт за друштвена истраживања у Загребу, Универзитет у Источном Сарајеву – Филозофски факултет, Универзитет „Гоце Делчев” у Штипу (Северна Македонија), Руски универзитет пријатељства народа (РУДН) у Москви, као и друге сродне научне и образовне институције у региону и шире.

Поред академских и научних партнера, Институт остварује сарадњу и са институцијама културе, образовним установама и организацијама цивилног друштва, као што су Јавно предузеће „Службени гласник”, XIV београдска гимназија, Народни музеј Србије, Фондација „Неозоик” и друге релевантне организације, што доприноси повезивању научноистраживачког рада са образовном праксом, културним контекстом и ширим друштвеним потребама.

Током 2026. године Институт ће наставити и интензивирати сарадњу са сродним научним и образовним институцијама у земљи и иностранству. Посебна пажња биће посвећена размени знања и истраживачких пракси, заједничком публикувању научних резултата у релевантним домаћим и међународним часописима, као и повезивању научних сазнања са процесима креирања и унапређивања образовних политика и пракси у Републици Србији. У том контексту, сарадници Института планирају учешће у више домаћих и међународних програма и пројеката, међу којима се издвајају:

- пријављивање пројекта *Teaching under the Threat of Extinction: Barriers to Entering and Remaining in the Teaching Profession* на конкурс *The Spencer Foundation Small Research Grants on Education Program*, у сарадњи са Филозофским факултетом Универзитета у Београду, Факултетом за образовање учитеља и васпитача Универзитета у Београду и Београдском отвореном школом;
- учешће у пројекту *From the margins: Introducing youth work to treatment of youth offenders*, чији је носилац Центар за позитиван развој деце и омладине из Београда, а партнери су: Институт за криминолошка и социолошка истраживања, Португалско удружење за образовање у затворима (Portuguesa de Educação nas Prisões), Португалија и Центар за оснаживање младих (Youth Empowerment Center), Грчка.

Поред наведених пројеката, планирана сарадња у 2026. години обухватиће и иницирање нових заједничких истраживачких пројеката и пријава на националне и међународне конкурсе, организацију и коорганизацију научних конференција, округлих столова и тематских научних скупова, укључивање младих истраживача и доктораната у заједничке истраживачке активности, као и размену истраживача и сарадника кроз краткорочне истраживачке боравке. Посебан акценат биће стављен на јачање сарадње са институцијама задуженим за креирање, праћење и евалуацију образовних политика, у циљу систематског трансфера научних резултата у образовну праксу и јавне политике.

План сарадње са привредом

У наредном периоду Институт ће настојати да оствари сарадњу са привредом и пронађе начин да услуге које сарадници Института могу да пруже буду доступне привредним субјектима. Институт за педагошка истраживања препознаје важност повезивања науке и привреде као начина да се научни резултати примене у пракси и допринесу развоју друштва и економије. У 2026. години Институт планира да размотри могућности за успостављање сарадње са привредним сектором, уз очување примарне научноистраживачке оријентације.

Сарадња би могла да се реализује кроз пружање консултантских услуга у областима као што су развој меких вештина, дигиталних компетенција и вођење тимова. Поред тога, планира се организовање радионица прилагођених специфичним потребама одређених индустрија, као и учешће у заједничким пројектима. Институт ће се фокусирати на успостављање контаката с релевантним привредним субјектима, као и на идентификовање потенцијалних области од заједничког интереса, чиме би се поставио основ за одрживу и обострано корисну сарадњу.

Планиране активности у дисеминацији, промоцији и популаризацији резултата истраживања

Резултати рада Института биће представљени јавности кроз различите активности:

- *Научни скупови и публикације.* Сарадници Института ће учествовати на научним скуповима у земљи и иностранству, објављивати радове у националним и међународним часописима, монографијама и зборницима.
- *Популаризација науке.* Резултати истраживања биће доступни широј друштвеној заједници кроз активности популаризације, као што су: Дан отворених врата Института, Научна смотра сарадника Института, организовање вебинара, реализација акредитованих програма намењених стручном усавршавању запослених у образовању, учешће у телевизијским и радио емисијама, као и објављивање текстова у штампи.
- *Отворен приступ.* У складу са принципима отворене науке, сви објављени радови биће доступни јавности путем Репозиторијума Института за педагошка истраживања. Радови ће бити индексирани у међународним базама података као што су Dimensions, Scopus и Web of Science. Ово ће обезбедити већу видљивост, олакшати праћење резултата истраживања и омогућити цитирање.

- *Савремене методе комуникације.* Институт ће примењивати савремене канале комуникације: веб-страницу, друштвене мреже и вебинаре, како би презентовао резултате истраживања и комуницирао са јавношћу.

Циљ свих наведених активности је да резултате истраживања учине доступним широј заједници, подстакну дијалог између научне и шире друштвене заједнице, као и да допринесу унапређивању образовних политика и пракси заснованих на научним подацима.

Планиране активности у области иновативности и предузетништва

У предстојећем периоду активности Института биће усмерене на проучавање и унапређивање иновативних приступа у настави, са посебним освртом на примену савремених метода, као што су пројектно оријентисана настава, решавање комплексних проблема и интеграција дигиталних технологија у образовни процес. Паралелно с тим, значајан део рада Института биће посвећен унапређивању професионалних компетенција наставника, како би се развијале њихове вештине за подстицање иновативности и предузетничког духа код ученика. Како би постигао ове циљеве, Институт ће организовати семинаре и радионице за запослене у образовању. Поред тога, сарадници Институт ће бити усмерени на формулисање конкретних препорука за креирање образовних политика које подстичу унапређивање иновативности и предузетништва.

Набавка опреме и инвестиционо одржавање ради здравља и безбедности на раду

У предстојећем периоду потребно је наставити са опремањем Института неопходном техничком опремом. Приоритет у набавкама биће софтвери и лиценцирани програми превасходно они за квантитативну и квалитативну обраду података. Нужно је успоставити инфраструктуру за управљање пројектима и дигиталним ресурсима. С тим у вези, јачаће се капацитети административно-техничке службе за обављање послова који су у функцији подршке истраживачима за управљање пројектима, унапређивање библиотечке делатности и развој дигиталних ресурса. Неопходно је континуирано радити на попуњавању библиотечног фонда, одржавати претплату за иностране часописе и размену публикација. Потребно је наставити рад на уређењу просторија

Института како би сарадници радили у подстицајном радном окружењу. Редовно ће се спроводити неопходне мере и активности за безбедност и заштиту здравља на раду.

Финансије и набавке

Остваривање прихода и извршење расхода реализоваће се према усвојеном Финансијском плану и Плану набавки за 2026. годину.

Закључак

На основу детаљно изложеног плана активности у Програму рада Института за 2026. годину, можемо закључити да је постављена стабилна основа за успешно и стратешко усмеравање институционалних напора у предстојећој години. Програм се фокусира на научноистраживачки рад, издаваштво, организацију научних скупова и усмеравање сарадње са релевантним научним и образовним институцијама.

У Београду, 14. јануар 2026. године

Директор Института

Николе Гутвајн
др Никола Гутвајн, научни саветник